

Рішення про здійснення дистанційного досудового розслідування може бути прийнятим не лише з власної ініціативи слідчим, прокурором чи у визначених ст. 225 КПК випадках слідчим суддею, а й ними за обґрунтованим клопотанням будь-кого з учасників кримінального провадження.

Використанню в дистанційному досудовому розслідуванні технічних засобів і технологій надається надзвичайно важливе значення.

Порядок проведення слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції не може порушувати загальних правил отримання показань (ст. 95 КПК), проведення допиту, що встановлені ст.ст. 225–227 КПК, та пред'явлення для впізнання особи чи речі, що встановлені ст.ст. 228 та 229 КПК з урахуванням тих обставин, що таких правил повинні дотримуватися усі учасники слідчої (розшукової) дії і в кожному з місць її проведення.

Застосування технічних засобів відеозапису з метою фіксування ходу і результатів слідчої (розшукової) дії, що проводиться у режимі відеоконференції, здійснюється слідчим, прокурором або за його вказівкою спеціалістами експертно-криміналістичних підрозділів за місцем перебування процесуальної особи, яка проводить таку дію, та місцем складання протоколу.

За результатами допиту, впізнання у режимі відеоконференції складається один протокол з дотриманням вимог, що встановлені цим Кодексом до складання протоколу й додатків до нього.

Босак О. О.,

*ад'юнкта кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ*

ДОТРИМАННЯ РОЗУМНИХ СТРОКІВ ПРИ ДОКАЗУВАННІ ШАХРАЙСТВА НА ОБ'ЄКТАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Новий Кримінальний процесуальний кодекс України, прийнятий 13.04.2012 р. (далі – КПК), уперше на законодавчому рівні закріпив розумність строків як одну із засад кримінального провадження. Її зміст відповідно до ч. 1 ст. 28 КПК полягає у забезпеченні швидкого розслідування і судового розгляду та використанні при цьому строків, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень, але при цьому вони не можуть перевищувати передбачені КПК строки для виконання таких дій і прийняття рішень.

Розумні строки – самостійний принцип кримінального провадження й гарантія забезпечення доступу до правосуддя (п. 21 ч. 1 ст. 7 КПК), коли кожному гарантується право на справедливий розгляд і вирішення справи в розумні строки.

Критеріями для визначення розумності строків є:

- 1) складність кримінального провадження;
- 2) поведінка учасників кримінального провадження;

3) спосіб реалізації слідчим, прокурором і судом своїх повноважень (ч. 3 ст. 28 КПК).

Безпосереднє застосування розумних строків досудового розслідування – завдання прокурора і слідчого судді, а строків судочинства – завдання суду.

За загальним правилом ч. 1 ст. 219 КПК досудове розслідування не може тривати більше двох місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину. І хоча допускається продовження розслідування, його загальний строк обмежений 6 місяцями (для злочинів невеликої або середньої тяжкості) або 1 роком (для тяжких і особливо тяжких злочинів).

Будь-які процесуальні дії, як зазначається у ч. 2 ст. 113 КПК, мають здійснюватися без невинуватених затримок, не пізніше граничних строків, визначених відповідними положеннями КПК. Причому строки, що встановлюються законом або відповідно до нього прокурором, слідчим суддею або судом, повинні надавати достатньо часу для проведення процесуальних дій або ухвалення рішень і в той же час не обмежувати реалізації права підозрюваного, обвинуваченого на захист.

У своїй практиці Європейський суд з прав людини (далі – Європейський суд) виходить із того, що розумність тривалості судового провадження необхідно оцінювати у світлі обставин конкретної справи та враховуючи критерії, вироблені судом. Такими критеріями можуть бути: 1) складність справи, тобто, обставини і факти, що ґрунтуються на праві (законі) і тягнуть певні юридичні наслідки; 2) поведінка заявника; 3) поведінка державних органів; 4) перевантаження судової системи; 5) значущість для заявника питання, яке знаходиться на розгляді суду, або особливе становище сторони у процесі.

Так, під час доказування шахрайства на об'єктах залізничного транспорту послідовність проведення процесуальних дій і строки їх проведення залежать від виду вчиненого шахрайства. Складність його доказування полягає у місці його вчинення, обраному способі, наявності свідків, знаходженні місця перебування майна, яким заволоділи шляхом шахрайства або встановлення придбання права на майно. Не менш важливим фактором впливу на строки доказування є поведінка заявника (потерпілого), оскільки не завжди він сумлінно ставиться до своїх обов'язків та сприяє розслідуванню. Така поведінка найчастіше полягає у небажанні прибути у потрібний час для давання свідчень, надати певні документи для підтвердження вартості майна, яким заволоділи шляхом шахрайства, давати про це свідчення.

Іншим чинником, який впливає на розумні строки доказування, є поведінка окремих державних органів, які досить часто не співпрацюють із правоохоронними органами, невчасно надають відповіді на запити, їх працівники не бажають давати свідчення, відмовляються від участі у процесуальних діях.

Також Європейський суд установив, що при розгляді кримінальних справ цей строк починається з моменту, коли компетентний орган вручає особі офіційне повідомлення із звинуваченням цієї особи у вчиненні кримінального злочину.

Значення критерію «розумний строк» полягає у встановленні межі стану невизначеності, в якому знаходиться та чи інша особа через пред'явлення їй кримінального обвинувачування чи у зв'язку з цивільно-правовими відносинами. Кінцевим моментом стану невизначеності є момент вступу вироку чи іншого рішення у законну силу чи зняття обвинувачення (закриття кримінальної справи).

З точки зору Європейського суду судовий розгляд справи щодо кримінального обвинувачення має розглядатися в розумні строки. Це поняття є досить широким, а тому за роки своєї діяльності Європейський суд неодноразово вказував на встановлені ним три критерії, згідно з якими визначається «розумність» строку розгляду справи: складність справи, поведінка заявника, поведінка органів влади.

Цікавою щодо розумності строків є справа «Трегубенко проти України». При розгляді цієї справи Європейський суд однозначно визнав порушення Україною п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. Беручи до уваги фінансовий та соціальний статус заявника, його вік та стан здоров'я, суд визнав, що скасування цього рішення також становить непропорційне втручання в його права щодо користування своєю власністю. Європейський суд також одностайно визнав порушення ст. 1 Протоколу № 1 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і присудив заявнику 3 536 євро за нанесені йому збитки, а також 5 000 євро за завдану йому моральну шкоду.

Таким чином, ураховуючи викладене, зробимо висновок, що під «розумними строками» потрібно розуміти проміжок часу, протягом якого повинна бути вчинена певна процесуальна дія. Отже, як видно з визначення, поняття «розумні строки» повністю або принаймні частково, збігаються з поняттям «процесуальний строк». Особливо актуальним є необхідність дотримання процесуальних строків на стадії досудового розслідування, де можливість їх подовження визначається постановою прокурора (ст. 296 КПК - щодо строку досудового розслідування) або ухвалою слідчого судді (ст. 197 КПК – щодо строку тримання під вартою).

*Вартилецька І. А.,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ*

ОДНОЗНАЧНІСТЬ ТА ЧІТКІСТЬ ЛЕКСИКИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ – ЗАПОРУКА ПОСТАНОВЛЕННЯ СУДАМИ ЗАКОННИХ І ОБҐРУНТОВАНИХ ВИРОКІВ

Особі, визнаній винною у вчиненні злочину, призначається справедливе та обґрунтоване покарання у межах, встановлених відповідною статтею Особливої частини Кримінального кодексу України (далі - КК), що передбачає